

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BERETNING

OM

FREDERIKSBERG SKOLEVÆSEN

FOR AARET 1910—11

FRA

SKOLEDIREKTØREN

1911

FREDERIKSBERG BOGTRYKKERI
Falkonerallé 11

**Statens pædagogiske Studiesamling
København V.**

Børnetallet. Efter Uddrag af de Skolelister, som ledsager Mandtalslisterne, udgjorde det samlede Antal Børn i skolepligtig Alder i Frederiksberg Kommune d. 31. December 1910: **12 471** (mod 12 345 Aaret før).

Heraf undervistes:

i Skoler i København	1 393 (576 Dr. og 817 P.)
- Kommuneskolerne paa Frederiksberg	8 176 (4 102 — - 4 074 —)
- anerk. Privatskoler paa Frederiksberg	2 718 (1 445 — - 1 273 —)
- Hjemmet og paa lignende Maade. .	170 (83 — - 87 —)
Uden Undervisning var.	14 (9 — - 5 —)

Disse sidste var alle syge.

Siden 1865 har Kommunens hele Antal af Børn i undervisningspligtig Alder fordelt sig saaledes:

	Frb. Kom- mune- skoler	Skoler i andre Kommuner	Private Skoler paa Frb.	Underv. i Hjemmet	Uden Undervis- ning	I alt
³¹ / ₁₂ 1865	468	261	357	183	c. 50	1319
» 1870	801	636	372	217	c. 40	2066
» 1875	962	874	654	240	27	2757
» 1880	1517	894	720	332	31	3494
» 1885	2513	894	1326	325	31	5089
» 1890	3761	987	2051	340	34	7173
» 1895	4910	1013	2302	299	11	8535
» 1900	6066	1411	2688	270	12	10447
» 1905	6766	1467	2854	184	13	11284
» 1910	8176	1393	2718	170	14	12471

Procentvis.

³¹ / ₁₂ 1865	35,5	19,8	27,1	13,9	3,7	100
» 1870	38,7	30,8	18,0	10,5	2,0	100
» 1875	34,9	31,7	23,7	8,7	1,0	100
» 1880	43,4	25,6	20,6	9,5	0,9	100
» 1885	49,4	17,5	26,1	6,4	0,6	100
» 1890	52,4	13,8	28,6	4,7	0,5	100
» 1895	57,5	11,9	27,0	3,5	0,1	100
» 1900	58,1	13,5	25,7	9,6	0,1	100
» 1905	59,9	13,0	25,3	1,7	0,1	100
» 1910	65,5	11,1	21,9	1,4	0,1	100

Af- og Tilgangen ved de enkelte Skoler har stillet sig saaledes :

	Børnetal d. 1. April 1910	Tilgang					Afgang					Børnetal d. 31. Marts 1911	Børnetal i Gennem- snit af Aaret	
		Fra Hjemmet	Fra off. Skoler paa Frdbg.	Fra andre off. Skoler	Fra priv. Skoler	I alt	Til off. Skoler paa Frdbg.	Til andre off. Skoler	Til priv. Skoler	Udskr. ved Slutn. af skolepl. Alder	Døde			I alt
Skolen paa Howitz- vej	1289	187	22	141	7	357	26	110	8	194	5	343	1303	1304
Skolen paa Fugle- vangsvej	719	82	43	66	12	203	31	82	7	112	0	232	690	703
Mellemskoleklasser	157	»	113	2	3	118	0	5	0	1	1	7	268	270
Skolen paa Niels Ebbesens Vej . .	964	194	28	73	20	315	51	102	24	112	1	290	989	1006
Skolen paa Godt- haabsvej	895	189	9	67	2	267	79	89	5	89	3	265	897	896
Mellemskoleklasser	232	»	56	4	2	62	1	2	0	22	0	25	269	257
Skolen paa Nye- landsvej	1120	171	70	80	26	347	53	55	14	139	3	264	1203	1163
Skolen paa Sol- bjærgvej	1048	174	21	43	16	254	29	64	12	123	2	230	1072	1075
Skolen paa Lol- landsvej	1060	137	20	37	5	199	80	72	6	89	3	250	1009	1030
Skolen paa Duevej	1230	250	45	53	26	374	77	64	10	127	3	281	1323	1303
	8714	1384	427	566	119	2496	427	645	86	1008	21	2187	9023	9005

Efter Hovedaarsagerne til Af- og Tilgangen stiller denne sig saaledes:

Tilgang ved Skolealderens Begyndelse	1 384	Afgang ved Skolealderens Slutning	1 029	Overskud	355
Tilgang fra andre Skoler	685	Afgang til andre Skoler	731		÷ 46

Den samlede Forøgelse i Børnetallet bliver herefter 309.

Foruden de anførte 8 176 Børn fandtes der endvidere i Kom-
muneskolerne 360 Børn under og 236 Børn over skolepligtig Alder

samt 292 Børn fra København, i alt altsaa 9 064 mod 8 720 den 31. December 1909. (Omvendt søgtes de københavnske Kommuneskoler af 600 Børn, som var hjemmehørende paa Frederiksberg.) I Gennemsnit har der i afvigte Aars Sommerhalvaar været 8 987 og i Vinterhalvaaret 9 055 Børn i Kommuneskolerne.

I de 2 Skoler, i hvilke der blev givet *Halvdagsundervisning* (Skolerne paa Howitzvej og Fuglevangsvej), fandtes den 31. December 1910: 1992 *) Børn mod 1 995 Aaret før og i de 6 andre med *Hel-dagsundervisning* (Skolerne paa Niels Ebbesens Vej, Godthaabsvej, Nyelandsvej, Solbjærgvej, Lollandsvej og Duevej) 7 073 **) mod 6 725 det foregaaende Aar. Denne Deling af Skolerne i to Grupper er efter den nye Skoleplan bortfaldet fra 1. April 1911.

Skolebygningerne. Foruden de stadig tilbagevendende Vedligeholdelsesarbejder, af hvilke enkelte havde et ret stort Omfang, saaledes Omlægningen af Taget paa den større Skolebygning ved Niels Ebbesens Vej, blev der udført flere Nyarbejder, alt under Ledelse af den tekniske Forvaltnings Arkitekt og Ingeniør.

For at give Børnene rigeligere Adgang til Drikkevandshanerne forøgedes Antallet af disse fra 1 til 2 paa hver Legeplads; tillige blev de af hygiejniske Hensyn omgivet med en Skærm, der forhindrer Børnene i at berøre Hanen med deres Mund. Drikkehanerne aabnes nu kun ved Frikvarterets Begyndelse og lukkes ved dets Slutning, medens Vandet uafbrudt strømmer i hele Fritiden. For at vinde Erfaring om, hvorvidt man kunde undvære de i Klasserne opstillede Baljer til Haandvask, blev der i Kælderen paa Pigesiden i Skolen paa Nyelandsvej anbragt en Vaskekumme af Fajance, og for at forsøge, om der var Ulemper ved udadgaaende Yderdøre, lod man det ene Sæt af disse i Skolen paa Solbjærgvej forandre, saa de nu aabnes udad, inden man til større Betryggelse i Ildebrandstilfælde bestemte sig for en almindelig Forandring i denne Retning. I Fortsættelse af de senere Aars Bestræbelser for at tilvejebringe en Gymnastiksal for Drengene og en anden for Piger ved hver Skole, blev Gymnastikhuset ved Nyelandsvejens Skole ombygget, saa at det nu

*) Mellemkoleklasserne paa Fuglevangsvej ikke medregnet.

**) Heraf 541 i Mellemkoleklasserne paa Godthaabsvej (273) og Fuglevangsvej (268).

rummer to Sale med Omlædnings- og Rekvisitrum, og da Kommunalbestyrelsen har bevilget Midler til en tilsvarende Forandring af Gymnastikhuset ved Godthaabsvejens Skole i Sommeren 1911, er Fuglevangvejens Skole herefter den eneste af Kommunens Skolebygninger, som kun har een Gymnastiksal.

Den ny Skole paa la Cours Vej fuldførtes i Løbes af afvigte Aar, saa at den kunde tages i Brug den 1. April 1911. Som ejendommeligt for dette Byggeforetagende kan følgende anføres. Af Hensyn til Lys og Luft er der i hver Etage kun een Række Klasseværelser, der alle vender mod Øst, Syd eller Vest, medens den anden Side af Etagen optages af en 3 m bred Korridor med Stativer til Børnenes Overtøj. Gymnastikhuset er lagt vinkelret paa Midten af Skolebygningen og i direkte Forbindelse med denne, saaledes at der fra Stueetagen er Adgang til Drengenes og fra 1. Sal til Pigernes Gymnastiksal. Inspektøren og Skolebetjenten bor hver i sit særlige Hus, af hvilke det første er en Villa, som laa paa Grunden, da Kommunen erhvervede den. Børnenes Klosetrum med W. C. er lagt i Kælderen med Adgang saavel fra Legepladsen som fra Trapperummet. I Kælderen findes desuden Brusebad med Afklædningsrum, Spiselokale og Varmekamre. I Stueetagen er der Arkiv og Kontor, 8 Klasseværelser samt et større Lokale (52 m²) med 2 Samlingsrum til Undervisning i Naturfag. De to følgende Etager har hver 10 Klasseværelser, 1. Sal tillige Lærer- og Lærerindeværelse. I Tagetagen findes Lokaler for Undervisning i Tegning, Sløjd og kvindelig Haandgøring, desuden Skolekøkken, Laboratorium og Værelse for Skolelægen. De almindelige Klasseværelser har en Højde af 3,6 m og en Gulvflade af 44 m² i det halve Antal og 41 m i Resten. Gymnastiksalenes Areal er henholdsvis 170 og 165 m². Ved hver af dem findes der Omlædnings- og Rekvisitrum samt Balkoner. Alle Etageadskillelser er brandfri og udført af hule Molersten, udstøbte i Fugerne med armeret Beton. Trapperne er ligeledes brandfri, udført af Hennebique. Gulvene paa Reposer, i Korridorer samt i Spiselokaler, Badstuer og Klosetrum er udført af Terrazzo. I de øvrige Lokaler med Undtagelse af Gymnastiksalene er Gulvene belagt med Linoleum. Under dette er der i Sløjdstuen og Skolekøkkenet for at dæmpe Lyden lagt et Isoleringsslag af Korkplader. Legepladserne, der har et Areal af henholdsvis 1 073 og 1 093 m² er belagt med Asfalt og forsynede med Halvtag. Skole-

og Gymnastikhuset opvarmes ved varm Luft fra Varmekamre i Kælderen, og den fornødne Varme faas ved Damp fra Forbrændingsanstalten. Inspektørens og Betjentens Boliger opvarmes ved Kakkelovne. Belysningen sker overalt ved Elektricitet.

Efter at denne Skole er taget i Brug besidder Kommunen April 1911 i sine 9 Skolebygninger: 222 Klasseværelser, 17 Tegnestuer, 7 Sløjdstuer, 5 Skolekøkkener, 16 Gymnastiksale, 3 Laboratorier og 7 Badeanstalter foruden mindre Lokaler. Desuden 6 Skolestuer i Barakker.

Klasse- og Timetal samt Børnetal pr. Klasse. Antallet af *Klasser og Undervisningstimer* ved de enkelte Skoler var følgende:

	Sommerhalvaaret						Vinterhalvaaret							
	Klasser					Timer	Klasser					Timer		
	å 36 T.	å 34 T.	å 30 T.	å 28 T.	å 27 T.		å 24 T.	å 36 T.	å 34 T.	å 30 T.	å 28 T.		å 27 T.	å 24 T.
Skolen paa Howitzvej.....			18	11	10	6	1262			17	11	10	8	1280
— - Fuglevangsvej.....			8	8	7	3	725			8	8	7	4	749
— - Mellemskolekl....	10						360	10						360
— - Niels Ebbesens Vej.			16	11		5	994			16	11		7	1042
— - Godthaabsvej.....			15	8		6	894			15	8		8	942
— - Mellemskolekl....	11						396	11						396
— - Nyelandsvej.....			19	12	2	5	1180			19	11	2	8	1222
— - Solbjærgvej.....			19	11		4	1072			19	11		6	1120
— - Lollandsvej.....			21	10		6	1158			21	10		6	1158
— - Duevej.....			22	14		6	1312			22	12		10	1348
	21	112	92	19	19	41	9353	21	112	88	19	19	57	9617
			304 Kl.							316 Kl.				

Altsaa har hver Klasse i Sommerhalvaaret faaet 30,8 Timers Undervisning i Gennemsnit og i Vinterhalvaaret 30,4 Timer.

Børnetallet pr. Klasse var i Gennemsnit for Sommerhalvaaret 29,6 og for Vinterhalvaaret 28,7.

I *Hjælpeklasserne for forsinkede Børn* fandtes ved Aarets Begyndelse 77 Børn. Tilgangen var 31 og Afgangsen 20, saa at Skoleaaret sluttede med 88 Børn.

Børneantallets Fordeling mellem de enkelte Klasser stillede sig saaledes ved Midten af Skoleaaret:

	Halvdagsskoler		Heldagsskoler	
4. Mellemskoleklasse	»	pCt.	71	1,0 pCt.
Afgangsklasse	»	» —	257	3,7 —
3. Mellemskoleklasse	»	» —	151	2,2 —
6. Klasse	298	14,6 —	824	11,9 —
2. Mellemskoleklasse	»	» —	156	2,2 —
5. Klasse	364	17,8 —	829	11,9 —
1. Mellemskoleklasse	»	» —	167	2,4 —
4. Klasse	413	20,3 —	1 010	14,6 —
3. Klasse	332	16,3 —	1 167	16,8 —
2. Klasse	274	13,5 —	1 130	16,3 —
1. Klasse	291	14,3 —	1 144	16,5 —
Hjælpeklasse	65	3,2 —	34	0,5 —

og *Gennemsnitsalderen* for Børnene i hver Klasse var samtidig:

	Halvdagsskoler		Heldagsskoler	
4. Mellemskoleklasse.	»	Aar	15,50	Aar
Afgangsklasse	»	—	13,88	—
3. Mellemskoleklasse.	»	—	14,38	—
6. Klasse	13,58	—	13,28	—
2. Mellemskoleklasse	»	—	13,20	—
5. Klasse	12,30	—	12,04	—
1. Mellemskoleklasse	»	—	12,10	—
4. Klasse	11,40	—	10,92	—
3. Klasse	9,99	—	9,75	—
2. Klasse	8,72	—	8,58	—
1. Klasse	7,62	—	7,41	—
Hjælpeklasse	11,66	—	10,54	—

Det Antal Børn, som forlod Skolen ved Slutningen af den skolepligtige Alder, blev udskrevet fra følgende Klasser.

	Halvdagsskoler		Heldagsskoler	
Mellemskoleklasse	»	pCt.	3,28	pCt.
Afgangsklasse	4,57	—	32,33	—
6. Klasse	61,44	—	56,12	—
5. Klasse	20,59	—	7,97	—
4. Klasse	11,11	—	0,30	—
Hjælpeklasse	2,29	—	»	—

For Kommuneskolerne tilsammen har Klasse-, Børne- og Timetallet samt Skolegangen stillet sig saaledes siden 1865:

	Klasse- tal	Børnetal		Timetal		Forsømte Skoledage efter Fradrag af Sygdom (i Procent af de skole- pligtige Dage)	
		I alt	Pr. Klasse	I alt	Pr. Klasse		
³¹ / ₁₂ 1865	10	468	46,8	218	21,8	11,2	
» 1870	22	801	36,4	492	22,4	10,5	
» 1875	35	1071	32,0	810	23,1	2,2	
						Halvdagssk. Heldagssk.	
» 1880	59	1774	30,1	1558	26,4	1,6	0,7
» 1885	91	2735	30,1	2514	27,6	0,9	0,6
» 1890	133	4027	30,3	3626	27,3	0,7	0,5
» 1895	179	5284	30,1	4831	27,0	0,6	0,4
» 1900	221	6547	29,6	6350	28,7	0,7	0,4
» 1905	253	7304	28,8	7561	29,8	0,65	0,35
» 1910	316	9064	28,7	9617	30,4	0,75	0,3

Undervisningsforhold. I Marts 1911 blev der for første Gang afholdt *Mellemskoleeksamen* ved de herværende Kommuneskoler. Af de 90 Elever, som i Foraaret 1907 indskreves i 1ste Mellemskoleklasse i Godthaabsvejens Skole, var der i Løbet af de 4 Aar udgaaet 20 (deraf 16 til Hjemmet, 3 bortflyttede og 1 død). De resterende 70 samt 2, tilgaaede fra andre Skoler, altsaa tilsammen 72, deraf 37 Drengene og 35 Piger, indstilledes til Eksamen og bestod alle. Gennemsnitskarakteren var 5,55. Medens 16 af dem afsluttede deres Skolegang med Mellemskoleeksamen, fordelte de øvrige 56 (32 Drengene og 24 Piger) sig saaledes, at 7 Drengene, der ønskede at gennemgaae Gymnasiet, optoges i »De forenede Skoler«s 1ste Gymnasieklasse i Henhold til Betingelserne for Kommunens Tilskud til Privatskoler, medens der for de øvrige 49 oprettedes 2 Realklasser ved Kommuneskolerne.

Det kommunale *Præliminærkursus*, som ifølge Kommunalbestyrelsens Beslutning af 11. April 1910 fremtidig skal staa aabent, ikke blot for Elever fra Kommuneskolerne, men for alle i Kommunen hjemmehørende unge Mennesker under 17 Aar, som har haft Bolig her i mindst 2 Aar og bestaar Adgangsprøven, optog for

trede Gang Elever i Foraaret 1910, nemlig 17 Dreng og 25 Piger fra Kommuneskolerne og 1 Dreng og 11 Piger fra Privatskoler, i alt 54. Heraf udgik 2, inden Undervisningen begyndte, og senere 4; de resterende 48 er fordelt i 2 Klasser, der begge har Lokale i Skolen paa Fuglevangsvej.

Almindelig Forberedelseseksamen med det første Hold, hvis Undervisning begyndte August 1908, fandt Sted i Juli 1910. Alle de indstillede 42 Elever bestod. Gennemsnitsantallet af Points var: for den paa Skolen underviste Afdeling 93,5, for Afdelingen paa Undervisningsanstalten »Frederiksberg« 93,7 og for den paa Døckers Kursus 86,2.

Samme Eksamen med det andet Hold, som optoges i April 1909, foregik med Skolens Afdeling efter 1³/₄ Aar i Januar 1911. De indstillede 22 bestod med i Gennemsnit 94,4 Points. I Juli s. A. tog de privat underviste Eksamen, saaledes at de 5 fra »Frederiksberg« opnaaede i Gennemsnit 93,7 Points og de 13 fra Døckers Kursus 87,9 Points.

Under 30. Marts 1911 har Ministeriet tilladt, at almindelig Forberedelseseksamen for det kommunale Præliminærkursus fremtidig afholdes paa den Skole, hvor Undervisningen finder Sted, og at Lærerne ved dette Kursus selv eksaminerer dem, som indstilles. Der stilles som Betingelser for denne Indrømmelse, at Undervisningen skal være 2-aarig, at Optagelsesprøve skal finde Sted, at der væsentlig skal optages Elever fra Kommuneskolerne, og at Undervisningsplan og Lærerkræfter skal godkendes af Undervisningsinspektøren for Realskolerne. Lærer og Translatør Chr. Jacobsen er fremdeles Leder af dette Kursus.

De kommunale Fortsættelseskursus for unge Mænd og Kvinder indtil 22 Aars Alderen havde i Vinterhalvaaret 1910—11 deres 11te Undervisningshalvaar. Der meldte sig til denne Undervisning 647 Elever, 161 Mænd og 486 Kvinder (mod henholdsvis 503, 560 og 530 de tre nærmest foregaaende Aar). Af de anmeldte undlod 32 at møde, saa at Undervisningen begyndte med 615 (mod 468, 482 og 494 de foregaaende Aar), 151 Mænd og 464 Kvinder, der fordeltes paa 31 Hold: Almindeligt Kursus i Dansk, Skrivning og Regning 7 (3 for Mænd og 4 for Kvinder), Tysk 4 (alle blandede), Engelsk 4 (1 for Mænd og 3 blandede), Bogføring 2 (1 for Kvinder

og 1 blandet), Matematik 1 (blandet), Stenografi 1 (blandet) og kvindelig Husgerning 12 Hold. I Sprog, Bogføring og til Dels Husgerning blev de viderekomne skilt fra Begynderne. Husgerningsundervisningen fandt Sted i Fuglevangsvejens, Solbjærgvejens og Duevejens Skolekøkkener, og den øvrige Undervisning i Skolerne paa Nylandsvej og Fuglevangsvej. Af Husgerningsholdene mødte 6 om Eftermiddagen, Resten om Aftenen ligesom alle de øvrige Hold. Til Husgerning mødte Eleverne 2 Gange om Ugen, paa de andre Hold 3 Gange. For disse var Undervisningsdagens Antal 66. Af de 10 Lærere og 27 Lærerinder, som meddelte Undervisningen, havde 14 Ansættelse ved Kommunens Skolevæsen. Overlærer H. Hyge og Lærer A. Nicolaisen fungerede fremdeles som tilsynsførende Lærere.

Ligesom de foregaaende Aar gik Elevantallet stadig nedad i Vinterens Løb, saa at det ved Slutningen af hver af de 6 Maaneder udgjorde henholdsvis 605, 587, 546, 508, 470 og 416. Afgangen, som i det hele udgjorde 32 pCt. af det Antal, hvormed Undervisningen virkelig begyndte (mod 20, 27 og 26 pCt. de nærmest foregaaende Aar), var meget forskellig paa hvert Hold. Mindst var Afgangen paa Husgerningsholdene, medens den paa enkelte Sproghold steg til henved 60 pCt. Ogsaa Skolebesøget stillede sig uheldigere end forrige Aar, som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over Forsømmelserne i de 4 sidste Aar, angivet i pCt. af Skoledagene.

	Mænd		Kvinder	
	I alt	Efter Fradrag af Sygdom	I alt	Efter Fradrag af Sygdom
1907—08	12,6	7,2	10,4	5,1
1908—09	13,6	6,1	10,2	5,8
1909—10	8,6	5,6	7,9	3,7
1910—11	11,4	6,5	10,3	4,1

Af de Elever, som mødte den 1ste Oktober, fik 45 Friplads, medens de resterende 570 hver betalte 3 Kr. i Skolepenge.

Udgiften udgjorde ialt 12 942 Kr. 57 Ø. Efter Fradrag af Skolepengene kom heraf 11 232 Kr. 57 Ø. til Udgift for Kommunen.

Den af Kommunen støttede *tekniske Skole* for Haandværkslærlinge og Svende, som har Lokale i Howitzvejens Skole, mærkede

ligesom de foregaaende Aar den store Arbejdsløshed i Byggefagene ved en Nedgang i Elevantallet, medens dette ellers har været stigende i en Række Aar. I de 4 sidste Vintre har det udgjort 338, 322, 310 og 272. Skolens Indtægter udgjorde i Skolepenge 2 088 Kr., af Staten 2 485 Kr. og af Kommunen 2 100 Kr. foruden gratis Lokale og Belysning.

Den frivillige Undervisning i *kvindelig Husgerning* for Piger i de 3 ældste Klasser i Kommuneskolerne fandt Sted i de 4 Skolekøkkener paa Sindshvilevej, Fuglevangsvej, Solbjærgvej og Duevej. Den blev benyttet af ca. 300 Børn, fordelt paa 15 Hold. Udgiften ved Driften har udgjort 3 206 Kr. 80 Ø., hvoraf Børnene har udredet 1 693 Kr. 18 Ø. og Kommunen 1 513 Kr. 62 Ø. foruden Lærerindeløn, Brændsel og Inventar. Efter den nye Undervisningsplan er dette Fag fra 1. April 1911 bleven obligatorisk.

Medens de forannævnte mere eller mindre *retarderede Børn* har været anbragt i Hjælpeklasser i selve Skolen, har Skolevæsenet betalt for Undervisning af 2 Børn i Aandssvageanstalten paa Gl. Bakkehus samt for 2 tungthørende og 1 talelidende Barn i Abnormskoler. Paa Statens Institut for Talelidende er 1 Barn bleven behandlet for Ganespalte og 5 har gennemgaaet et Helbredelseskursus for Stammen.

Fra *Børnenes Bogsamlinger*, der tilsammen tæller 7 394 Bind, er der sket 27 375 Udlaan til 2 879 Børn. Disse har bidraget 481 Kr. 76 Ø., Kommunen 1 200 Kr.

I Anledning af, at der i April 1909 blev gjort opmærksom paa i Kommunalbestyrelsen, at flere af de herværende 15 *Biografteatre*, til Dels som Følge af den stærke Konkurrence, havde sænket deres Niveau paa en for Børn og unge Mennesker betænkelig Maade, nedsatte Kommunalbestyrelsen et Udvalg til at overveje de Forholdsregler, der eventuelt burde tages i denne Sag. Efter en Række Forhandlinger mellem dette Udvalg, Kommunalbestyrelsen, Skolekommissionen og Birkedommeren, gik denne ind paa fra 1. Juli 1910 at fastslaa, at for at faa Bevilling til at drive Biografteater her i Kommunen opstilles der bl. a. den Betingelse, at Børn under 15 Aar ikke har Adgang, medmindre Programmet — foruden at

være godkendt af Statens Censor — gennem Politiet, der herom forhandler med Skoleautoriteterne, har faaet en særlig Godkendelse, hvorefter det er egnet til at overværes af Børn. Den af Skoleautoriteterne udpegede særlige Censor har i denne Egenskab uhindret Adgang til at føre det nævnte Tilsyn og gøre sig bekendt med de Billeder, der agtes foreviste. Lærer A. Nicolaisen, der af Skolekommissionen blev udnævnt til pædagogisk Censor, har i Tiden fra 1. September 1910 til 1. April 1911 aflagt 357 Besøg i Biografteatre, forbudt 21 Stykker for Børn og faaet bortklippet enkelte Partier af 38 Stykker. Plakater og Reklamesedler maa ikke benyttes, før de er godkendt af Politiet.

Medens man ved disse Foranstaltninger søgte at værne Børn mod de uheldige Virkninger af Biografteaterforestillinger af et forraaende eller pirrende Indhold, blev der under Forhandlingerne fremhævet det ønskelige i, at disse Forestillinger toges direkte i Skoleundervisningens Tjeneste, idet man skaffede Børn Adgang til at se gode Lysbilleder, som kunde supplere og anskueliggøre Enkelt-heder af det Stof, der mundtlig meddeltes dem i Historie, Geografi og Naturkundskab, enten ved at Skolen traf Aftale med bekvemt beliggende Biografteatre om visse Gange aarligt at give saadanne Forestillinger, eller derved at Skolen selv besørgede disse afholdt i et dertil indrettet Lokale. Skolekommissionen erkendte, at der var god Anledning til at være opmærksom ogsaa paa denne Side af Sagen, men af Hensyn til Kommunens nuværende økonomiske Forhold mente dens Flertal ikke at kunne forsvare at stille Forslag om en Bevilling i dette Øjemed, hvorfor Sagen for Tiden maatte opgives.

Skoleplan og Undervisningsplan. I Overensstemmelse med Lov af 24. Marts 1899 §§ 12 og 13, der foreskriver en *Revision af Skol- og Undervisningsplan* hvert 10de Aar, har en saadan fundet Sted i afvigte Aar. Efter at Lærerraadet, Skoledirektøren, Skolekommissionen og Kommunalbestyrelsen havde behandlet Sagen i godt et Aars Tid, blev den nye Skoleplan stadfæstet af Ministeriet den 15. December 1910 og den nye Undervisningsplan af Skoledirektionen den 3. Februar 1911.

Af de ret betydelige Ændringer i Skolevæsenets Ordning, der skyldes den nye Skoleplan, er *Ophævelsen af den siden 1877 bestaaende*

Tvedeling af Kommuneskolerne af frivillige Heldags- og tvungne Halvdagsskoler den vigtigste. Denne Gruppedeling har ikke længer Berettigelse under de nuværende Forhold, især siden Indførelsen af Mellemkoleundervisning har skabt en ny Form for frivillig Undervisning og ved at skille Heldagsskolerne af med mange flinke Elever nærmet disse Skoler i Kvalitet til Halvdagsskolerne. For at lade Hensynet til Elevernes Evner og Udviklingsmuligheder i højere Grad end hidtil være Grundlag for Skolevæsenets Ordning, saa at alle Børn i Kommunen faar lige Adgang til en saa fyldig Undervisning, som ethvert af dem er i Stand til at modtage, forenes derfor Heldags- og Halvdagsskoler til *en fælles 5-klasset Grundskole* for alle Børn indtil 11—12 Aars Alder, for saa vidt de ikke paa Grund af manglende Begavelse, Sygdom eller ugunstige Forhold i Hjemmet anbringes i særlige Hjælpeklasser, fra hvilke de efter Omstændighederne enten kan vende tilbage til den normale Klasserække eller flyttes op i en følgende Hjælpeklasse. Over Grundskolen spalter Skolen sig i en toklasset almindelig Afdeling, hvortil kan komme en Afgangsklasse, og en 4-klasset Mellemkole, til hvilken der kan føjes en Realklasse.

Dernæst er den midlertidige Ordning af *Mellemkoleundervisningen* bleven afløst af en endelig. Under Forhandlingerne om denne Sag i Aarene 1903—07 blev der gjort to modsatte Opfattelser gældende. I Følge den ene burde der oprettes Klasser med Mellemkoleundervisning i de almindelige Kommuneskoler som et Led af disse og under Ledelse af Skolens Inspektør; efter den anden burde man have selvstændige Mellemskoler, uafhængige af de egentlige Kommuneskoler, hver med sin egen Inspektør og til Dels med eget Lærerpersonele. Resultatet blev et Kompromis, hvorefter der blev truffet en midlertidig Ordning for Aarene 1907—11, i hvilke der oprettedes et begrænset Antal Mellemkoleklasser, først i Godthaabsvejens og senere tillige i Fuglevangsvejens Skole, udelukkende for Børn fra Kommuneskolerne, under foreløbig Ledelse af en af Lærerne hvert Sted, medens den endelige Afgørelse af Spørgsmaalet om Mellemkolens Ledelse og dens Forhold til de almindelige Kommuneskoler blev udsat, indtil der i nævnte Prøveaar blev vundet nogen Erfaring, især med Hensyn til, i hvilket Omfang Mellemkoleundervisningen vilde blive benyttet og da navnlig helt op til dens Afslutning. Den førstnævnte Ordning vandt ligesom i 1905 og 1906

Tilslutning hos Flertallet af Skolekommission og Kommunalbestyrelse og billigedes af Ministeriet, som forbeholdt sig at afgøre efter Skolekommissionens Forslag, ved hvilke Skoler, der skal anbringes Mellemskole- og Realklasser, da Eksamensretten tildeles Inspektøren ved paagældende Skole. Fra 1. April 1911 ophørte som Følge heraf den Ledelse af Mellemskoleklasserne, der midlertidig havde været overdraget sammes Førstelærere, og disse Klasser henlagdes ligesom andre Klasser under vedkommende Skoleinspektører. For Fremtiden staaer Mellemskoleundervisningen aaben for alle Børn i Kommunen, og der oprettes aarlig saa mange af disse Klasser, som svarer til den Tilgang af Børn, der melder sig og findes modne til Optagelse.

Paa et væsentligt Punkt indskrænkedes de kommunale Autoriteters Indflydelse paa Lærerbeskikkelsen, idet Skolekommissionen mistede den Ret til at antage Timelærere, den har besiddet siden 1870. I Følge Ministeriets Ønske skal *Timelærere fremtidig ansættes af Skoledirektionen efter Kommissionens Indstilling*. Endvidere holdt Ministeriet paa, at *Statens Tilskud til Lønningstillægget* for den Lærer eller Lærerinde, der underviser under 36 Timer om Ugen, nedsættes i Forhold til Timetallet.

Til Fremme af Enhed i Skolearbejdet skal der fremtidig ved hver Skole mindst 4 Gange aarlig under Inspektørens Ledelse holdes Møde om Undervisnings- og Opdragelsesspørgsmaal, enten af samtlige Lærere og Lærerinder ved Skolen eller af dem, der underviser i visse Klasser eller Fag.

Antallet af faste Lærer- og Lærerindepladser bliver herefterdags noget større, da Inspektørembederne ikke længer medregnes i dette Antal.

Den nye Undervisningsplan indførte *7 opadstigende Klasser* (foruden Afgangsklassen) mod tidligere 6, for derved og tillige ved Oprettelsen af Hjælpeklasser at indskrænke Oversidderiet.

I *Fordelingen af Timetallet* paa de enkelte Klasser skete ret stor Forandring. Af hygiejniske og pædagogiske Grunde nedsattes Time-tallet i de laveste Klasser, medens man ligesom i de tidligere Hel-dagsskoler gav Mellemskoleklasserne et rigeligt Antal Timer og satte dette noget lavere i de ældste Klasser for ikke fuldstændig at umuliggøre de ældre Børns erhvervsmæssige Arbejde og derved unddrage Hjem-mene den økonomiske Støtte, de hidtil havde haft af Børnene. Af

Hensyn til de Børn, som allerede nu er fri for saadant Arbejde eller ved en Ændring i Fabriklovens Aldersgrænse for Børnearbejde vilde blive det, lagdes der 3 frivillige Timer (til fremmede Sprog) til de to ældste Klassers obligatoriske Timetal. Herefter vil Timetallet i de enkelte Klasser blive: I 21, II 24, III 30, IV 33, V 33, VI 30 (+ 3), VII 30 (+ 3) og Afgangsklassen 30. Alle Mellemskoleklasser og Realklassen har 36 Timer. Spørgsmaalet om, hvorvidt Klasser med mere end 30 ugentlige Timer skal have samlet eller delt Skoletid, lod man staa aabent for at kunne afgøre det i de enkelte Tilfælde efter de foreliggende Forhold.

For at undgaa de med den sene Eftermiddagsundervisning forbundne Ulemper og tillige indskrænke Børns erhvervsmæssige Arbejde blev der truffet den Bestemmelse, at *Undervisningen ordentligvis skal ligge mellem Kl. 8 og 4*, saa at det altsaa bliver Undtagelser, at den pligtige Undervisningstid varer udover sidstnævnte Klokkeslæt, for saa vidt ikke Mangelen af Skolelokaler for en kortere Tid gør det nødvendigt. Denne Reform kræver nemlig et lidt større Forbrug af Skolestuer end tidligere.

Medens Kommunen siden 1904 har tilstaaet alle Elever *gratis Læremidler* til Hjemmearbejde, saafremt Forældrene ikke anskaffer disse, bestemmer den nye Undervisningsplan, at i Overensstemmelse med Lov af 29. Marts 1904 § 10 ydes denne Indrømmelse kun til Børn af fattige Forældre. Efter Kommunalbestyrelsens Afgørelse skal herved forstaas Forældre med en Skatteindtægt af under 1400 Kr. eller, forsaavidt angaar Børn i Mellemskole- og Realklasser, 1800 Kr. Forældre med større Skatteindtægt kan dog paa Ansøgning erholde Læremidlerne gratis, naar deres økonomiske Forhold findes at give særlig Anledning dertil. Uanset disse Bestemmelser faar de Børn, som for Tiden gaar i Mellemskoleklasser, alle Læremidler gratis, indtil de har endt deres Skolegang.

Skolebesøget.

Skoleforsømmelserne, fordelte paa hele Børnetallet og beregnede i Procent af de skolepligtige Dage, har udgjort:

	I alt	Efter Fradrag af Sygdom
<i>Skolen paa Howitzvej:</i>		
Halvdagsklasser	5,0	0,7

	I alt	Efter Fradrag af Sygdom
<i>Skolen paa Fuglevangsvej:</i>		
Halvdagsklasser	5,3	0,8
Mellemskoleklasser	3,3	0,1
<i>Skolen paa Niels Ebbesens Vej:</i>		
Heldagsklasser	4,5	0,2
Halvdagsklasser	5,7	0,2
<i>Skolen paa Godthaabsvej:</i>		
Heldagsklasser	5,4	0,3
Halvdagsklasser	4,9	0,4
Mellemskoleklasser	3,5	0,4
<i>Skolen paa Nyelandsvej:</i>		
Heldagsklasser	5,8	0,3
Halvdagsklasser	5,2	0,3
<i>Skolen paa Solbjergvej:</i>		
Heldagsklasser	4,6	0,3
Halvdagsklasser	4,7	0,4
<i>Skolen paa Lollandsvej:</i>		
Heldagsklasser	4,8	0,3
Halvdagsklasser	4,4	0,3
<i>Skolen paa Duevej:</i>		
Heldagsklasser	4,6	0,3
Halvdagsklasser	5,1	0,4

I *Skolebøder* idomtes 41 Kr. 48 Ø for 104 Dages Forsømmelser af 8 Børn. Af dette Beløb betaltes 14 Kr. 3 Øre, medens Resten var uerholdelig paa Grund af Bortflytning.

Af de *Legater*, der er knyttet til Kommuneskolerne, har 2 Drenges faaet Justitsraad C. Priemes og Hustrus Skolelegat (100 Kr.), 1 Pige Docent N. J. Fjords Legat (42 Kr.), 1 Dreng Enkefru P. M. Schulstads Legat (35 Kr.) samt 3 Piger og 1 Dreng Fabrikant C. A. Feilberg og Hustrus Skolelegat (150 Kr. til Deling).

Følgende Oversigt viser Antallet og Fordelingen af de Skolebørn, som den 1. Maj d. A. var sysselsat ved *erhvervsmaessigt Arbejde* udenfor Hjemmet. Børn fra Mellemskoleklasser er ikke medtaget.

	Antal Skolebørn			I Procent af Børnetallet		
	Fabrik- arbejde	Byærinder og lign.	I alt	Fabrik- arbejde	Byærinder og lign.	I alt
Drenge	28	440	468	0,7	10,3	11,00
Piger	19	243	262	0,4	5,6	6,00

Afvigte Aar havde i Halvdagsskolerne 26,2 pCt. af Drengene og 10,8 pCt. af Pigerne og i Heldagsskolerne 12,9 pCt. af Drengene og 5,7 pCt. af Pigerne erhvervsmæssigt Arbejde. Den betydelige Nedgang skyldes hovedsagelig den nye Ordning af Skoletiden, der gør det vanskeligere for Børn at have erhvervsmæssigt Arbejde. Endnu stærkere har Nedgangen været i Tallet paa de Drenge fra Kommuneskolerne, der arbejder ved Mælkeforsyninger; det er nemlig sunket fra 83 til 25. For 9 Aar siden var Tallet 156.

Omfanget af Skolebørnenes erhvervsmæssige Arbejde siden 1874 fremgaar af nedenstaaende Oversigt, hvor Antallet af de saaledes arbejdende Børn er angivet i Procent af hele Børnetallet.

	Drenge			Piger			Alle Børn		
	Fabrik- arbejde	Byærin- der o. lign.	I alt	Fabrik- arbejde	Byærin- der o. lign.	I alt	Fabrik- arbejde	Byærin- der o. lign.	Hoved- sum
1874	21,5	13,4	34,9	4,1	18,3	22,4	13,0	16,0	29,0
1881	7,5	13,4	20,9	1,0	15,8	16,8	4,4	14,5	18,9
1893	3,4	15,7	19,1	0,5	10,7	11,2	2,0	13,2	15,2
1900	3,3	17,8	21,1	0,8	8,9	9,7	2,1	13,4	15,5
1905	1,6	17,2	18,8	0,3	8,7	9,0	1,0	13,0	14,0
1911	0,7	10,3	11,0	0,4	5,6	6,0	0,5	8,0	8,5

Børnenes Opførsel giver Anledning til følgende Bemærkninger.

Skolernes *Internater* har været benyttet i 48 Dage til Anbringelse af skulkende og vagabonderende Børn. For Skolevæsenets Regning har et Barn været anbragt paa Landerupgaard og et andet paa Ourø. Der *bortsendtes* i Løbet af Aaret 16 Børn (mod 8 forrige Aar), nemlig 9 af Værgeraadet, 1 af Fattigvæsenet, 5 af Foreninger og 1 af Skolekommissionen. 12 af dem havde udvist daarlig Opførsel; de andre bortsendtes paa Grund af uheldige Forhold i

Hjemmet. For Retten tiltalte 8 Børn (mod 10 forrige Aar), og til Værgeraad og Dommer blev der afgivet 46 Erklæringer (mod 31 Aaret før).

Sundhedsforhold m. m. I de 6 *Badeanstalter* i Skolerne paa Nylandsvej, Fuglevangsvej, Lollandsvej, Howitzvej, Solbjærgvej og Duevej blev der tilsammen givet 88 216 tempererede Brusebade til Børn fra alle Skoler. Af Drengeklaserne har i de enkelte Skoler fra 89,0 til 97,1 pCt. og af Pigeklaserne fra 81,6 til 92,8 pCt. af de tilstedeværende Børn benyttet Skolernes Badeanstalter. I Gennemsnit har hvert af de badende Børn faaet 14 Bade i Aarets Løb. Badningen besørgetes ved 2 Badekonere, 1 Bademester og 2 Skolebetjente.

Det Antal Børn her i Kommunen, som ved Indrømmelse fra Befordringsautoriteterne fik *fri Rejse med Jærnbane og Dampskibe* til Udflugter i Sommerferien 1910, udgjorde 3 298 eller omtrent samme Tal som Aaret før. Lærerforeningen anbragte i alt 715 Børn, deraf 239 i private Hjem, 76 i to Feriekolonier til Klank og Stevns Højskoler og 400 i fire Feriekolonier, hver med 3 Ugers Ophold i Forningens to Feriehjem i Kongsøre og Højstrup.

Siden 1874 har Befordringsautoriteterne tilstaaet Børn fra Frederiksberg Kommuneskoler gratis Ferierejser. Det første Aar benyttedes denne Indrømmelse af 168 Børn, og derefter er Tallet steget saaledes:

1875:	263
1880:	632
1885:	1116
1890:	2039
1895:	2330
1900:	2575
1905:	3110
1910:	3298

Det bemærkes, at Statsbanerne kun giver fri Rejse til et begrænset Antal Børn.

I Antallet af ferierejsende Børn var indbefattet 260 *kirtelsyge* Børn, som anbragtes paa *Sanatoriet ved Høve*. Som allerede omtalt i sidste Aarsberetning besluttede Kommunalbestyrelsen den 14. Marts 1910 i Tilslutning til en Indstilling fra Skolekommissionen og et nærmere udarbejdet Forslag fra et nedsat kommunalt Udvalg at op-

føre et Sanatorium for saadanne kirtelsyge Skolebørn, der hidtil havde været anbragt i private Hjem i Fiskerlejer ved Kattegat. Efter at man forgæves havde søgt at faa en passende Grund ved Hornbæk, Tisvilde, Rørvig og Refsnæs, lykkedes det ved Høve, umiddelbart ved Sejrbugten, at erhverve 5 Tdr. Land paa en i enhver Henseende heldigt beliggende Plads i Læ af Skov og med fortrinlig Strandbred. Sanatoriebygningen skulde afgive Plads til 130 Børn paa een Gang, fordelte i 2 Sovesale, med Spisesal, Dagligstue og Rum til det fornødne Tilsyn og til Medhjælperne samt med 2 Isolationsværelser og et Baderum. Den opførtes af en patenteret Sterilkonstruktion, der ikke er brandfarlig, og det hele Foretagende med Grund, Bygninger, Inventar, Vandforsyning, Afløb og Hegn kostede Kommunen c. 52 600 Kr. Sanatoriet indrettedes saa godt og rummeligt, at man kunde vente Statsanerkendelse i Henhold til Lov Nr. 70 af 14. April 1905 om Statsunderstøttelse til Sygehuse for tuberkuløse samt til Patienters Behandling paa saadanne, og dette opnaaedes ogsaa ved Justitsministeriets Skrivelse af 2. Maj 1911. Adgangen skal staa aaben for ubemidlede Skolebørn under 15 Aar med lettere Kirtelsvaghed, saaledes at ikke blot Børn fra Kommuneskolerne, men ogsaa andre kan faa Plads, naar Skolekommissionen anser dem for trængende dertil.

Det er Hensigten at benytte Sanatoriet i to Gange 6 Uger i Tidsrummet Juni—September, saaledes at 130 Piger anbringes i eet Hold og 130 Drengene i et andet. Da Bygningerne imidlertid ikke blev færdige før i Begyndelsen af Juli 1910, maatte Opholdet for hvert Hold i dette Aar indskrænkes til 4 Uger. Husholdningen forestodes af Lærerinde ved Kommuneskolerne Frk. Thora Møller med Bistand af en Skolekøkkenlærerinde og 6 Tjenestepiger. Pigeholdet var under Tilsyn af 3 Lærerinder og 1 Lærer, Drengeholdet af 4 Lærere, der alle var ansat ved Kommuneskolerne og ligesom de to førstnævnte Lærerinder alle udførte deres Hverv uden pekuniært Vederlag. Der er sluttet Overenskomst med Læge H. J. Hansen i Asnæs om at tilse Børnene, og saalænge deres Ophold varer, er der en Sygeplejerske til Stede fra Dansk Sygeplejersaads Bureau. Ingen alvorlige Sygdomstilfælde indtraf blandt Børnene, der øjensynlig havde Gavn af Opholdet. Hvert af dem tog i Gennemsnit c. $1\frac{1}{2}$ kg. paa i Vægt.

Ved Forhandling med Børnesanatorierne for København og Om-

egn har man endvidere opnaaet, at 5 Børn fra Frederiksberg vederlagsfrit kan optages paa nævnte Sanatorier.

Den i Henhold til § 10 i Lov af 14. April 1905 om Foranstaltninger til Tuberkulosens Bekæmpelse oprettede Klasse i den gamle Hospitalsbygning Portnerbolig havde et vekslende Antal, dog aldrig over 9 *tuberkulose Børn* med deres egen Lærerinde. Af Udgifterne til denne Klasse blev de tre Fjerdedele refunderede af Statskassen. Endvidere betalte Skolevæsenet for Undervisningen af 3 tuberkuløse Børn i Sanatoriet »Buddes Minde« ved Mørkøv.

Den Undervisning af *syge Skolebørn paa Hospitalet*, der har fundet Sted ved en af Skolens Lærerinder siden 1900, har i sidste Aar omfattet 8 Børn.

Indtægterne af Skolevæsenets særlige Fond, der bestaar af Skoleboder og Renter af Fondens Kapital, er anvendt til at støtte *Skolerejser* med de ældste Klasser, især til historisk interessante Steder. Der foretoges 58 Udflugter (til Hillerød, Helsingør, Roskilde, Jægerspris, Kullen, Tisvilde, Sorø, Lyngby, Lund, Lybæk og Gisselfeld) med 1761 Børn, hvilket var 83,4 pCt. af det samlede Børnetal i vedkommende Klasser. Skolevæsenets Tilskud var 331 Kr. 92 Øre, hvilket i Gennemsnit bliver 5 Kr. 72 Øre pr. Klasse og 22,6 Øre pr. Barn.

Bespisningen af trængende Skolebørn med Middagsmad i Vintermaanederne, fandt ligesom de nærmest foregaaende Aar Sted alle 6 Søgndage om Ugen og varede fra den 6. Januar til den 11. April, begge Dage medregnede. Ligesom Aaret før blev skiftevis Halvdelen af Børnene bospist med Mad fra Skolekøkkenet paa Sindshvilevej, medens den anden Halvdel fik kogt Mælk og Kryddertvebakker og derefter Smørrebrød. I alt bospistes c. 1 610 Børn i 81 Dage med 131 938 Portioner.

Bespisningen af Skolebørn, der begyndte Juleaften 1876, omfattede første Vinter c. 200 Børn med 4 040 Portioner, 1880: c. 500 Børn med 9 168 Portioner, 1890: c. 1 200 Børn med 20 605 Portioner, 19. 0: c. 1 200 Børn med 36 140 Portioner og 1910: c. 1 660 Børn med 140 110 Portioner.

Ifølge den af *Skolelægen* udarbejdede udførlige Beretning om hans Virksomhed i det forløbne Aar er Skolebørnenes Sundhedstil-

stand ligesom Aaret forud blevet kontrolleret dels ved Vejning, Maaling og Undersøgelse af nyindskrevne Børn, til hvis Forældre der udsendtes Spørgeskemaer, og dels ved Undersøgelse af Børn, som ved Lægens ugentlige Besøg paa Skolerne henvistes til ham af Lærerpersonalet.

Der blev til Forældrene udsendt c. 1 400 Spørgeskemaer, hvoraf c. 98 pCt. gennemgaaende fik omhyggelig Besvarelse. Disse Oplysninger i Forbindelse med Resultatet af Lægens Undersøgelse blev opført paa Helbredskortene.

Hos c. 47 pCt. af de nyindskrevne Børn noteredes i alt 1 096 Skrøbeligheder af større eller mindre Betydning, og hos c. 95 pCt. af Drengene og c. 90 pCt. af Pigerne fandtes Glandler paa Halsen.

Ved de ugentlige Besøg i Skolen undersøgte Lægen 1 184 Børn (c. 13 pCt. af Skolernes Elevtal), og 627 Sygdomstilfælde hos disse henvistes til Lægebehandling.

Paa Foranledning af Skolelægen blev der til samtlige Forældre udsendt en Henvendelse med Anvisning til Fjernelse af Utøj.

Ved 4 af Skolerne har Skolelægen nu sit eget Modtagelsesværelse.

Oprettelse af en Skoletandklinik. I Erkendelse af, at det Tilsyn med Skolebørnenes Tænder, der havde fundet Sted i Aarene 1900—1909, og som bestod i, at en Tandlæge periodisk mødte paa Skolerne for at tilse og eventuelt behandle de Børn, der søgte hans Hjælp, med Tandudtrækninger og lettere Fyldninger, langtfra var tilfredsstillende, har Skolekommissionen med Bistand af Dr. med. Lundsgaard, den nuværende Skolelæge og flere Tandlæger i længere Tid overvejet, hvorledes denne Sag burde ordnes og derpaa i Juni 1910 stillet Forslag om Oprettelse af en kommunal Skoletandklinik. Efter at Planen nærmere var blevet udformet ved et Udvalg af Kommunalbestyrelsen, vedtog denne den 26. September 1910 Udvalgets Forslag om, at der i et af Skolekommissionen lejet Lokale forsøgsvis oprettes en Skoletandklinik og ved denne ansættes en Forstander og en Assistent (begge eksaminerede Tandlæger) samt en Klinikdame. Behandlingen skal være systematisk med Rensning, Fyldning og Udtrækning af Tænder. Vederlagsfrit skal Klinikken behandle alle Børn paa Frederiksberg, som gaar i Kommuneskolernes yngste Klasse, samt ube-

midlede Forældres Børn i tilsvarende Klasser i Privatskoler, og mod 1 Kr. Betaling om Aaret alle Børn, som efter det første Aars Behandling indskrives til fremtidig Behandling paa Klinikken. Der skal kun betales for 3 Børn, selv om der i samme Hjem er flere betalingspligtige. Ingen Førstebehandling kan foregaa, naar Barnets Værge modsætter sig den, og ved senere Behandlinger maa Hjemmet underrettes om, naar Behandlingen finder Sted. Senest til Efteraaret 1912 skal der træffes en endelig Ordning af hele Sagen.

Til den kommunale Skoletandklinik lejede man Lokale paa 1ste Sal i Asylbygningen paa Adilsvej, og Udgiften til den nødvendige Forandring af Bygningen blev afholdt af Kommunen og Asylselskabet i Forening. Dernæst blev der bevilget et Beløb til Installation af Instrumentarium og Inventar udover de 2 500 Kr., som »Dansk Forening for Børnetandpleje« i dette Øjemed skænkede Klinikken; ligeledes bevilgedes de nødvendige Midler til Driften. Tandlæge F. Orth antoges til Forstander, og Assistentpladsen blev besat med Tandlæge, Frk. M. Herskind. Klinikken aabnedes den 13. December 1910, og i Tiden til 1. April 1911, hvor den var aaben i 79 Dage med 209 Arbejdstimer, har den behandlet 356 Børn fra Forberedelsesklasserne med 1054 Tandfyldninger, 797 Udtrækninger af Mælketænder, 27 Tandrensninger og 106 Rodbehandlinger.

Lærerpersonalet har i afvigte Aar undergaaet følgende Forandringer. Lærerinderne Frk. Georgia Steenberg og Frk. Margrethe Mogensen afgik ved Døden, og den ældste Lærerinde i Skolens Tjeneste, Frk. Henriette Ulrich, blev efter 41 Aars Virksomhed her afskediget med Pension. Der blev oprettet 22 nye faste Embeder (8 for Lærere og 14 for Lærerinder) og 25 Personer fik fast Ansættelse. Der antoges 13 nye Lærere og Lærerinder, dels til nyoprettede Klasser og dels til Erstatning for de afgaaede.

Den 2. April 1911 talte Lærerpersonalet 315 Medlemmer. Af disse var

117	fast ansatte Lærere
160	» » Lærerinder
15	Timelærere
23	Timelærerinder

315

Desuden findes der en til Undervisning af tuberkuløse Børn midlertidigt antaget Lærerinde og en fast Vikar ved hver Skole.

Lærerpersonalets Tilvækst i de sidste 50 Aar har stillet sig saaledes:

	<i>Fast ansatte</i>		<i>Timepersonale</i>		<i>I alt</i>		<i>Hovedsum</i>
	<i>Lærere</i>	<i>Lærerinder</i>	<i>Lærere</i>	<i>Lærerinder</i>	<i>Lærere</i>	<i>Lærerinder</i>	
1860	1	»	2	1	3	1	4
1870	5	4	3	1	8	5	13
1880	15	17	7	10	22	27	49
1890	41	41	11	14	52	55	107
1900	71	84	18	30	89	114	203
1910	117	160	15	23	132	183	315

Ved Skolevæsenet fungerer der foruden Skolelægen og det ved Tandklinikken ansatte Personale endvidere en Økonoma (tillige Lærerinde i kvindelig Husgerning), 9 Skolebetjente, 1 Bademester, 2 Badekoner og 1 Varmemester.

I afvigte Aar besørgedes Undervisningen saaledes:

	Ved Lærere	Ved Lærerinder
I Sommerhalvaaret	4 157	5 196
I Vinterhalvaaret	4 305	5 312

Paa Grund af Sygdom blandt Lærerpersonalet har Skolevæsenet i samme Tidsrum afholdt Udgift til *Vikariat* i følgende Omfang:

	For Lærere	For Lærerinder	I alt
	6 221 Timer	13 340 Timer	19 561 Timer

hvilket udgør 3,7 pCt. af Lærernes og 6,3 pCt. af Lærerindernes Timetal.

For de 3 sidste Tiaar har Procenten af Vikariat paa Grund af Sygdom stillet sig saaledes:

	<i>Lærere</i>	<i>Lærerinder</i>
1880—89	2,6	4,7
1890—99	3,8	4,5
1900—10	4,0	5,6

Foruden de 13 Møder, som er holdt af Lærerraadene ved de enkelte Skoler, har det fælles Lærerraad i afvigte Aar været samlet 3 Gange,

især angaaende Revisionen af Skole- og Undervisningsplanen. Det i denne Sag nedsatte Udvalg af Lærerraadet samledes 39 Gange. Med Inspektørerne har Direktøren holdt 11 Møder.

I Stedet for nogle faa større *kommunale Rejsestipendier* blev der i 1910 uddelt 1000 Kr. i 20 Portioner til Lærere og Lærerinder, der deltog i det nordiske Skolemøde i Stockholm.

Lærerpersonalets Bogsamlinger talte ved Skoleaarets Slutning 2467 Bind.

Efter Ansøgning fik Skolebetjent S. Eriksen af Helbredshensyn sin Afsked fra 1. Juli 1910.

Lønningsforhold. Den 1. April 1911 fordelte det faste Lærerpersonele sig saaledes paa de forskellige Lønningstrin:

Skoleinspektørerne

6 à 4 400 Kr.	} foruden Bolig og Brændsel
1 à 4 000 —	
2 à 3 600 —	

Overlærerne

9 à 4 200 —

Lærerne

32 à 3 600 —

13 à 3 200 —

15 à 2 800 —

13 à 2 500 —

12 à 2 200 —

8 à 1 900 —

6 à 1 600 —

Overlærerinderne

9 à 3 200 —

Lærerinderne

32 à 2 600 —

24 à 2 400 —

28 à 2 200 —

23 à 2 000 —

11 à 1 800 —

20 à 1 700 —

13 à 1 600 —

Udgifterne til Skolevæsenets Drift har i 1910—11 udgjort 995 328 Kr. 26 Ø., medens der kun var bevilget 969 564 Kr.

Overskridelserne hidrører fra følgende Aarsager. For Lønningskontoens Vedkommende ligesom foregaaende Aar fra den ved mange Sygdomstilfælde blandt Lærerpersonalet fremkaldte betydelige Vikarudgift, fra Ansættelsen af flere Lærere og Lærerinder, som andetsteds fra medbragte en Tjenesteaider, der straks bragte dem op paa et højere Lønningstrin end forudsat i Budgettet, fra Merudgift til Skolebespisningen, Overbetaling for flere Timer end paaregnet og endelig fra et større Klasse- og Timetal end budgetteret paa Grund af Børnetallets Stigning udover det beregnede. Merudgiften paa Bygningskontoen skyldes højere Skatter, nogle uforudsete Arbejder og en mere omfattende Maling af Skolestuerne end tidligere. Beløbet til forsømte og vanføre Børn er overskredet, fordi det blev nødvendigt at sende ikke faa Børn, som stammede eller havde Ganespalte, til Behandling paa Statens Institut for Talelidende.

Af den anførte Udgift er der i Henhold til Lov af 27. Maj 1908 refunderet Kommunen 136 000 Kr. som Statens Tilskud til de faste Lærerlønninger, ifølge Lov af 29. Marts 1904 endvidere 5 607 Kr. 90 Ø. som Skolefondens Bidrag til Vikarudgifterne og endelig efter Tuberkuloseloven af 14. April 1905 et Tilskud af 1 211 Kr. 25 Ø. til den særlige Undervisning af tuberkuløse Børn. Desuden har Foreninger og andre, som benytter Lokaler i Skolerne, for Belysning erlagt 254 Kr. 25 Ø. Herved synker Kommunens Udgift til Skolevæsenets Drift i afvigte Aar til 852 154 Kr. 86 Ø.

Fordeles denne Udgift paa Børnetallet i Kommuneskolerne (efter at man har fradraget Udgiften til Fortsættelsesundervisning og til Amtsskolefonden som ikke vedrørende de skolesøgende Børn) bliver den for hvert Barn 89 Kr. 23 Ø. af Kommunen og 15 Kr. 76 Øre af Stat og Skolefond.

Skoleudgifternes Stigning siden 1865 vil fremgaa af omstaaende Oversigt. I denne er der for afvigte Aar af Hensyn til Jævnførelsen med tidligere Aar udeladt Bidraget til Amtsskolefonden, der først fra 1907 forekommer paa Skolevæsenets Budget, og medtaget Udgiften til den kulturelle Forvaltning, som indtil nævnte Aar stod opført sammen med de øvrige Skoleudgifter. Ligeledes er medtaget Udgiften til kirtelsyge Børns Kystophold og til Lærerpersonalets Rejsestipendier, da de tilsvarende Beløb for de foregaaende Aar er opført paa Skolevæsenets Budget.

	Driftsud- udgifter	Renter og Afdrag af Skolebyg- ninger	Indtægt ved Re- fusioner	Kommunens hele Skole- udgift	Kommunens Skole- udgift pr. Barn	
					Uden Renter og Afdrag	Med Renter og Afdrag
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1865—66	7 779	3 156		10 935	16,6	23,4
1870—71	18 593	2 758		21 351	23,2	26,7
1875—76	35 823	6 596		42 419	34,4	39,6
1880—81	81 327	28 898		110 225	45,9	62,1
1885—86	135 296	46 421		181 717	49,5	66,4
1890—91	192 762	32 402		225 164	47,9	55,9
1895—96	258 716	42 122		300 838	47,4	56,9
1900—01	427 840	55 136	22 097	460 937	62,0	70,4
1905—06	573 934	45 770	62 590	560 762	70,0	76,8
1910—11	992 902		143 073		93,8	

Privatskolerne. Med disse foregik der følgende Forandringer. Fra Sommerferien 1910 indtraadte Skolebestyrer M. Iversen i Frederiksberg Realskoles Ledelse og den af Frøknerne A. Tiemroth og V. Schmidt-Phiseldeck ledede Pigeskole, Ørstedesvej 29, nedlagdes. I sidstnævnte Skoles Lokale oprettedes efter Sommerferien en Forberedelses-, Mellem- og Realskole for Drengene og Piger under Navn af Johannesskolen. Ved Slutningen af Aaret 1910 fandtes der følgende 30 Privatskoler i Kommunen.

	Antal Elever		Fra Frede- riksberg i skolepligtig Alder	
	Dr.	P.	Dr.	P.
Frederiksberg Gymnasium (L. N. H. Otterstrøm), Hollændervej 5	451		272	
Henrik Madsens Skole, Filippavej 1	270		93	
Schneekloth's Skole og Hertz's Forberedelsesskole (K. A. Schneekloth og J. M. Hertz), Værne- damsvej 13 A	513		244	
Slomanns Skole (P. Elmquist), Jacob Danefærds- vej 3	253		94	
At overføre . . .	1487		703	

	Antal Elever		Fra Frederiksberg i skolepligtig Alder	
	Dr.	P.	Dr.	P.
At overføre . . .	1487		703	
Det danske Selskabs Skole (C. N. Starcke), Forchhammersvej 18	204	89	81	49
L. Clausens Realskole, Aaboulevard 21	50		28	
Frederiksberg Realskole (M. Iversen og H. T. Physant), Frederiksberg Allé 22	239		91	
H. Gregersens Skole, Ørstedesvej 65—67	265		145	
Frederiksberg Borger- og Realskole (S. Nielsen), Bredegade 6	112		80	

Fru Hedvig Baggers Skole, Vodrofsvej 56 A	9	12		3
Frk. C. Bernths Skole, Rathsacksvej 7		43		38
Frk. M. Bobergs Skole, Priemesvj 3	11	222		149
Fru M. Clausens Skole, Aaboulevard 21		60		28
St. Josephs Søstrenes franske Skole, Frederiksberg Allé 17	1	143		72
Frk. Kruses Skole (Frk. L. Jensen). Frederiksberg Allé 16		495		256
Frk. J. Leerbech og Frk. S. Milos Skole, Ørstedesvej 7 B		197		126
Frk. L. Lerches Skole, Vodrofsvej 56		31		11
Frk. A. Tang Barfods Skole, Amicisvej 19		244		128
Frk. D. Nielsens Skole, Bredegade 7		91		77
Frk. E. Rasmussens Skole, Bille Brahes Vej 8		20		16
Frk. J. Sachmanns Skole, Allégade 6		53		49
Frk. M. Skoglunds Skole, Falkonéralléen 14		20		15

Billes Forberedelses- og Realskole, Amalievej 20	176	115	88	61
Børneljehmet Godthaabs Skole, Kongens Vej 4	83	25	73	22
Frk. H. Hammers Skole, Godthaabsvej 20 C	15	24	13	17
St. Mariæ Skole, Boyesgade 8	102	96	47	46
Frederiksberg Borger- og Realskole (A. Paulsen), Gl. Kongevej 139	93	95	66	64
Frk. Pechüles Skole, Roskildevej 91	6	35	2	3
Frk. M. og N. Vendts Skole, Vinkelvej 3	21	43	14	31
Johannesskolen, Ørstedesvej 29	39	18	14	12
	2913	2171	1445	1273